СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 12-го Жовтня 1899. | Число 41.

КАЛЕНДАРЬ.

Жовтень.

12	Ч.	Григорія армен.
13	П.	† Покрова Пр. Богородицы
14	С.	Кипріяна. Юстины
15	Н.	17. Діонисія
16	П.	Іеросея
17	В.	Харитины
18	С.	Өомы ап.

ЗМѢСТЪ.

Увага.

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

Хто хоче записати собѣ одиноку, руску, робôтничу газету, най пише на адресъ:

„SVOBODA“
P. O. Box 13
MT. CARMEL, PA.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА.“

Квитъ.

Симъ посвѣдчаю, що вôдобравъ я въ касы «Р. Н. Союза» $15.00, словами пятнайцятъ доляровъ, яко посмертне по моимъ сынѣ Теодори, за що складаю сердечну подяку.

Olyphant, Pa. 30. вересня 1899.

Васиљ Дудра.

ПРИ СВѢДКАХЪ:
Юрій Хилянъ,
Иванъ Смелемъ.

ЧИ НЕ ДОБРЕ БЫ БУЛО ЗАЛОЖИТИ СВÔЙ БАНКЪ?

Мѣжь нами Русинами въ Америцѣ маєтокъ громадскій и приватный зрôсъ уже до такои поважнои сумы, що мы на смѣло можемо подумати о заснованю банку, або бодай пожичкового товариства. Взяти хочь бы грошѣ «Союза», «Соединенія» и всѣхъ спомагаючихъ братствъ та церковь. Всѣ они лежать дармо, або за оплатою дуже малого проценту по англійскихъ банкахъ и не приносять намъ жаднои користи, а противно, неразъ тыми грôшми обертають чужй люде на нашу шкоду. А оно такъ не повинно бути. Мы могли-бъ втяти тои самои штуки, що и другй. Розумѣесь, шо подôбною справою повиненъ бы занятись окремый комітетъ, выдати вôдозву, нарадитись надъ тымъ, однымъ словомъ, вывѣдатись и зарядити все потрѣбне до такои институціи.

Мы знаемо, що нашй люде не вѣрять банкамъ, а ще до того своимъ, мовлявъ, що люде поскладають свôй тяжко запрацьованый грôшь, а опôсля знайдуть ся такй, що розкрадуть людску працю. Але се хибне поняте, бо такй справы якъ банкъ не засновуесь на воздусѣ, а устроюесь справу такъ, щобъ каждый мôгъ вклададати тамъ свои грошѣ безъ страху. Мы мусѣли-бъ засновувати банкъ не приватный, а стейтовый, що стоить пôдъ контролею уряду, де складае ся певну суму грошей, яко ґварантію, що банкъ не скривдить людей. Вôдъ тыхъ грошей правительство дае 3 процентъ, а що пôвъ року высылае свого урядника до банку, щобъ переконати ся, чи все въ порядку. Дальше. Надъ такимъ банкомъ наглядае окрема рада, выбирана акціонерами банку, значать, зложена зъ своихъ людей, котра мае право кождого часу вглянути въ рахунки. Розумѣе ся, що поки що, ведене банку мы не могли бы вôддати рускому чоловѣкови, бо такого въ насъ ще нема, а треба бы покликати Американця, а лишь практикантомъ мôгъ бы бути Русинъ. Тй, що ведуть банкъ, складають кавціи, то-жь нема ихъ чого боятися.

Подôбный банкъ єсть примѣромъ въ Шенандоа, котрого властителями суть Поляки и Литвины. Що подôбный банкъ принѣсъ бы хосенъ не лишь для приватныхъ людей, але и для загальнои народнои справы, про те нема що сумнѣватись, розходить ся лишь о те, щобъ не гаючись, взятись до дѣла.

Вѣсти зъ Америки.

Зъ Ню Йорку.

Якъ жиды ловять рускй дѣвчата до домôвъ розпусты? — Великй патріоты въ Jersey City. — Цѣкавй вѣсти зô свѣта.

Дня 30. септ. ѣхала Орина Цѣдило зъ Jermyn, Pa. до Ню Йорку до своеи краянки Юліи Гнатишакъ и мало не попалась въ жидôвскй руки. Рѣчь мала ся такъ: Коли зôйшла зъ «феры» въ Ню Йорку, показала адресъ полісменови, котрый передавъ еи якомусь жидкови, що говоривъ по словацки, щобъ еи запровадивъ на мѣсце. Той жидокъ вôддавъ еи знову иншому порядному жидови, котрый сѣвъ зъ нею на кару на Grend str. На карѣ стрѣтивъ ихъ иншій жидокъ и коли побачивъ руску дѣвчину, ставъ еи пытати, де ѣде, по дѣвчину заступивъ еи провôдникъ, тай оба завели розмову мѣжь собою, розумѣесь по жидôвски. Вкôнци каже той жидъ, що зъ нею сѣвъ на кару, щобъ пôшла зъ тымъ „паномъ“, показуючи на того жидка, що здыбавсь зъ ними въ карѣ. Дѣвчина услухала и зôйшла зъ жидомъ, котрый еи попровадивъ до недалекого дому. Увôйшовши за дверѣ, зобачила богато дѣвчатъ, що зачали до неи усмѣхатись. Тутъ заразъ переконалась, де находить ся, бо еи люде говорили, що читають „Свободу“, що жиды берутъ дѣвчата до домôвъ розпусты, тай хотѣла назадъ вертатись, но жиды не хотѣли еи пустити. Въ тôмъ надбѣгае той жидъ, що зъ нимъ везлась на карѣ и кричить, щобъ утѣкала, бо еи запроваджено до дому розпусты. Тогды 2 жиды, що еи не хотѣли назадъ пустити, вôдступили вôдъ неи и побѣгли за тымъ жидомъ, що кричавъ, щобъ утѣкала и зловивши его, стали немилосердно бити. Зробивсь крикъ, зачали люде збѣгатись и тй 2 жиды, що били 3-го, десь щезли. Тогды той чесный жидъ зъ розбитымъ носомъ, знову взявъ еи на кару и запровадивъ на гору мѣста до Юліи Гнатишакъ, до котрои мала адресъ. Говоривъ, що справу подасть до суду, а якъ она скôнчить ся, не забуду пôзнѣйше написати.

Въ такій и тому подôбный способъ неодна чесна дѣвчина попалась въ жидôвскй руки тай на вѣки пропала. Єсли-бъ не той чесный жидъ, то зъ певностію нѣхто бы бôльше не бачивъ Орины, бо если бы не пôддалась жидôвскôй воли, то Богъ знае, щобъ зъ нею сталось.

Майже щодня читаю въ англійскихъ газетахъ, що тамъ або ту зъ воды вытягнено неживого чоловѣка, а нема жадного слѣду яка була причина смерти. Се нѣхто иншій, лишь тѣла людей, що попались въ пôдлй руки и по зрабованю замордовано и кинено въ воду.

Ось наведу правдивый примѣръ. Оденъ нашъ чоловѣкъ приѣхавъ зъ Пенсильвеніи по свого краяна до еміграційного дому. Понеже було вже пôзно и офісы були позамыканй, мусѣвъ чекати до другого дня, тому хотѣвъ пôти на гору мѣста до своихъ краянôвъ, но не знаючи куда, ставъ пытатись людей, щобы єму показали. Заразъ нагодилось єму двохъ, якъ казавъ, добре убраныхъ англикôвъ, кажучи, що они добре знають его краяна и его запровадять. Чоловѣкъ звѣривъ тай пошкандыбавъ за ними. Тй „панове“ водили его по рôжныхъ улицяхъ и вкôнци запровадили его до одного дому, кажучи, що его краянъ мешкае въ тôмъ домѣ на остатнôмъ поверху. Чоловѣкъ звѣривъ тай за ними и вышовъ ажь на дахъ. Тутъ заразъ тй панове-провôдники зловили его за кишенѣ, роздерли споднѣ и забрали 50 доляровъ и въ додатку хотѣли зъ даху кинути. На щасте на даху стояли стовпы, по котрыхъ порозвѣшанй суть шнуры до сушеня бѣля и той чоловѣкъ ухопивъ ся зъ цѣлои силы одного и ставъ кричати о ратунокъ. Тогды тй панове утекли сходами, а чоловѣкъ въ подертыхъ сподняхъ пошкандыбавъ за ними. Зôйшовши на улицю допытавсь зъ бѣдою до краяна и тутъ полатавши споднѣ, на другій день поѣхавъ назадъ до Пенсильвеніи, а краяна вернули назадъ до краю, бо нѣхто за нимъ не пытавъ ся.

Знаю еще иншй примѣры, но про нихъ напишу пôзнѣйше. Напередъ подамъ короткій провôдникъ по Ню Йорку, щобы приѣжджаючй до Ню Йорку, могли безъ провôдника зайти мѣжь нашихъ людей.

Ось и такъ:

Єсли хто ѣде до „касель-ґарды“ зъ Джерзи Сити най сѣдае на Cortland str. на тую „феру“, що стоить на просто входу. Переѣхавши до Ню Йорку най иде въ право West str. коло воды, опôсля коло парку, тримаючись завсѣгды тои стороны вôдъ воды. За 10—15 минутъ буде въ „касель-ґардѣ.“ Дôмъ се невеликій, мурованый зъ сивого каменя. На дверехъ треба показати сторожови картку чи телеґраму вôдъ кого. Въ „касель-ґардѣ“ най кождый тримаесь одного слова, бо если тôлько на однôмъ полапають, то бѣда. Най нѣхто не слухае тыхъ, що стоять коло „касель-ґарды“, бо буде жаловати.

Єсли хто хоче ѣхати на долину мѣста 2 або 3 Houston Ave. A, або Б, чи де небудь, або на гору мѣста, на 70, 71, 72, де найбôльше мешкае нашихъ людей, мусить уважати на слѣдуюче:

Если сѣдае въ Джерзи Сити на „феру“ и если сяде на Cortland str. феру, то въ Ню Йорку мусить пытатись до City Hall або до Brooklyn Bridge. Треба ити пѣшки найбôльше 10 минутъ просто вôдъ феры, вôдтакъ въ лѣво. Если хто хоче ѣхати на верховôмъ тренѣ най сѣдае на 2-гу евню „елевейтеръ“ або на кару, если ѣде на 2-гу або 3-ту най зôйде на 1-ôй улици, зôйшовши зъ елевейтру най иде 2 блоки просто догоры, а вôдтакъ въ право 3-ою улицею.

Если хто ѣде на 70, чи 72 ул. най зôйде зъ елевейтру на 65 улици, 5 чи 7 блокôвъ догоры въ право, а тамъ кождый шторникъ, чи готельникъ вкаже єму. Зъ кары можна зôйти на кождôмъ блоку. Всюда на лямпахъ є написано яка улиця.

Если хто сѣдае на Desbrosry str. най сѣдае на Grend str. карѣ и най просить „трансферъ“ на 2-гу або 3 евню, а якъ пересѣдае ся най запытае, чи тота кара ѣде up town.

Если хто сѣдае на 23 ул. на остатню феру най сѣдае въ Ню Йорку на 23 ул. и най пытае трансферъ на 2 евню и знову най иде догоры.

Головна рѣчь, на котру найбôльше треба уважати. Улицѣ, що тягнуть зъ полудня на пôвнôчь догоры зовуть ся „евнѣ.“ Улицѣ, що тягнуть ся вôдъ заходу на всхôдъ, зовуть ся якъ звычайно, „стрітъ.“ Пята евня дѣлить улицѣ на всхôднй и захôднй (East и West.) Вôдъ 5-ои евню числять ся нумера 1, 2, и т. д. на вестъ и на истъ, на всхôдъ и на

(Продовжене на другôй сторонѣ).

ПОЛАТАЙКО.

Написавъ
Стефанъ Макаръ.

I.

Петро Розумовскій загадавъ доконче розпочати сегодня писане обширнои повѣсти. Мала она бути чимсь нечуванымъ, що повинна счудувати цѣлый свѣтъ, звернути на него увагу и поставити его поручь иншихъ свѣтовыхъ ґеніѣвъ. Тымъ способомъ побажавъ вôнъ горячо прислужитись своему народови, на котрый, завдяки его талантови, мала тежь спочити сеся слава. Вôнъ давно вже закроивъ собѣ ширину тои повѣсти, повынаходивъ для неи героѣвъ, понадававъ въ своѣй увѣ для нихъ характеристичнй постатѣ. Для технічного выкôнченя подѣливъ еи на томы, роздѣлы и пôдроздѣлы, а для лучшого перегляду повыписувавъ те все на окремôмъ, широкôмъ паперѣ, що пôдчасъ писаня, мавъ лежати передъ его очима. Вôнъ чувъ, що сегодня именно наспѣла та щаслива хвиля розпочати задушевне бажане и ввести его въ дѣло.

Проте накупивъ чимало паперу, потрѣбного до писаня, колька оловцѣвъ, тôлько-жь перъ и велику фляшку чорнила. Сей послѣдный матеріялъ до писаня повѣсти дуже потрѣбный, бо ану-жь въ самôмъ розгарѣ чутя, коли описуешь найважнѣйше мѣсце, ломить ся оловець, а другого нема затесаного пôдъ рукою? Хапати за другій, шукати колька хвиль за ножикомъ и затесувати его, значить те саме, що вôдложити писане на необмеженый часъ. Огонь, що ворушить нервы, потахае, а думка зупиняесь въ своймъ прискоренôмъ бѣгу и ты опять мусишь ждати, мучитись и розпалювати свои нервы, щобъ запалили думку огнемъ и пхнули еи до божественнои роботы.

Розумовскій памятавъ проте все добре, провченый немалымъ досвѣдомъ, то-жь за здалегодь постаравъ ся про все потрѣбне.

Зъ осторожности, щобъ дехто зъ чужихъ ненавѣдавъ ся до него та не перебивавъ ему, позамыкавъ входовй дверѣ, вôддаляючись до затишнои, сусѣднои комнаты. Поклавъ обережно на стôлъ всѣ приборы до писаня, роздягнувъ ся зъ верхнои загортки и сѣвъ до стола. Невысказаный усмѣхъ вдоволеня перебѣгъ по его смаглôмъ лици. Вôнъ ставъ розкладати папѣръ, тяти его на чвертки та по бокахъ загинати береги. Опôсля затявъ оловець, встромивъ въ ручку нове перо та въ малый каламарчикъ налявъ чорнила. Коли вже все було готове, написавъ на спробу що небудь одну строчку чорниломъ, а другу оловцемъ. Се важне въ писаню повѣсти, бо зъ тыхъ строчокъ можь наглядно пересвѣдчитись, колько ихъ змѣстить ся на однôй чвертцѣ, а коли вже вдасть ся се обчислити, то тамъ вже не штука доглупатись, колько ихъ буде треба на оденъ роздѣлъ або цѣлу книжку, тымъ бôльше, єсли писатель, такій якъ Розумовскій, мавъ все напередъ уложене и обдумане.

Хочь вôнъ запримѣтивъ, що чоло въ него стало вже пашѣти, немовь бы просило выпустити такъ довго вязнену мудрость, але вôнъ зацитькувавъ еи морщенемъ. Ще не пора.

Розгорнувъ перше величезный папѣръ, на котрôмъ выписаный цѣлый начеркъ повѣсти, переглянувъ его першій роздѣлъ, а потерши чоло обома руками, горнувъ ними ажь на уста, немовь бы бажавъ промостити тôй думцѣ дорогу до нервôвъ правои руки, що мала стиснути премудрый оловець. Опôсля поважно, урочисто, зъ набожностію, пôдвѣвъ ся та ставъ звôльна проходжуватись по комнатѣ. Зъ звѣшеною головою, зъ руками закинеными въ задъ, завдавъ вôнъ собѣ перше пытане, якій зробити вступъ. На се вôдповѣвъ собѣ коротко и ясно: такъ и такъ, треба лишь пôдобрати гарныхъ слôвъ, та пôдпустити запахущимъ стильомъ. Дальше ставъ сортувати своихъ героѣвъ та кидати на нихъ першй тѣни барвы ихъ характерôвъ. Мѣжь тою сортôвкою оденъ типъ припавъ єму найбôльше до вподобы и коли-бъ удалось єму выкôнчити его, се бувъ бы незрѣвнаный психічный представитель однои частины нашого народа, мало нашого народа, усего цивілізованого людства. Супроти тои постати въ его повѣсти пѣчимъ усѣ сучаснй и минулй психольоги-писателѣ, се щось нового, свѣжого та нечуваного на сучаснй часы.

Вôнъ забривъ въ своѣй увѣ такъ далеко, що ставъ вже въ голосъ розводити самъ зъ собою роздумованя тои постати. Де далѣ, коли приходило мѣсце патетичне, грôзне, розводивъ руками, подававъ ся, то въ задъ, то въ передъ. Хочь деколи не мôгъ дôбрати въ думцѣ пôдходячого слова, то помагавъ собѣ гестикуляцією, потѣшаючись тымъ, що вôнъ те все вôдчувае и гараздъ понимае, якъ оно мае бути, але-жь на память годѣ перейти строчку за строчкою; коли сяде все пôде блискавкою. Загрызало его лишь те, чи здужае его рука такъ хутко поспѣшати за быстрымъ ходомъ думки. Въ тôй хвили жалувавъ дуже, що занадто лѣнувавъ ся вывчитись стенографіи, що стала-бъ єму въ милôй пригодѣ. Але и се дурниця, адже-жь у него и такъ поганый и незрозумѣлый до читаня почеркъ письма, а се именно знакъ, що людина талановита, мысляча, у котрои думки идуть быстрійшимъ та жвавійшимъ конемъ. Се вôдкрыте тѣшило его непомѣрно и наповнило легкою дрожею гордости и певности себе.

За якихъ два мѣсяцѣ его повѣсть буде дѣломъ довершенымъ. Про его працю нѣхто не смѣвъ довѣдатись, ажь коли выйде зъ печати, най тогдѣ чудуесь цѣлый свѣтъ.

Славне имя, що знакоме кôлькомъ товаришамъ и ще тамъ кому, пôде зъ устъ до устъ, выговорюване зъ пошаною, а навѣть убожанемъ. Лишь два мѣсяцѣ самоты и забутя, опôсля лавры...

Та пора вже зачати писати. Сѣвъ. Стягнувъ зъ купки одну чвертку паперу, взявъ въ руки олôвець, послинивъ его и спершу положивъ горѣ паперу арабску единку, опôсля великими буквами выписавъ каліграфічно заголовокъ повѣсти, вылелѣяпои въ его увѣ передъ роками, пôдписавъ дрôбнѣйше свое повне имя, а коли пôдъ тымъ поставивъ римску единку, вôдсапнувъ.

— Теперь до роботы — прошопотѣвъ набожно.

Написавъ перше речене, дальше друге, а коли трете кôнчивъ уже картка кôнчилась. Вôнъ не втерпѣвъ, щобъ не перечитати написаного. Показалось пôсля его думки, що сй реченя не надають ся до обширнои повѣсти, ихъ бы радше приложити до короткого нарису, або оповѣданя, а не до такого великаньского дѣла. Ту годить ся розмахнути ширше крылами и вôнъ зъ певностю себе шпурнувъ карточкою до коша. Взявъ другу, лишь на нѣй не выписувавъ наголовкôвъ, а приступивъ впростъ до дѣла. Поставивъ олôвець въ ту точку, де мала выписатись перша буква повѣсти, а лѣвою долонею оперъ чоло, звертаючи очи въ лѣву сторону на стѣну, немовь бы тамъ бажавъ захопити вôтхненя. Та оно чомусь не выринало зъ стѣны. Правда, крôзь голову мчались гадки одна поза одну, що укладались въ реченя, але кожде зъ нихъ ненадавалось. На Розумовского чоло стали вже выступати дрôбоньки перлинки поту, але вôнъ не зважавъ на нихъ, знищивши ихъ однымъ посуненемъ долони и думавъ дальше.

— Кобы лишь рушити зъ мѣсця, а тамъ уже пôде гладко. Се-жь всюды такъ, — пояснювавъ вôнъ свое предовге роздумоване.

Вже есть. Хопивъ початокъ. Лишь зôбрати его сейчасъ въ вôдповѣдну форму. Легка дрожь вдоволеня перебѣгае крôзь нервы, бо въ пальцѣ а тй не розумѣючись на тôмъ, чи робять шкоду, чи нѣ, притискають кôнчикъ олôвця до паперу, и той порскае мовь пôльный коникъ на землю.

— До чорта! — вырвалось мимохôть у Розумовского и вôнъ не теряючи дорогои хвилѣ, хапае за другійоловець и кидаесь горячково вразъ зъ нимъ на нещасливый кусникъ паперу.

Огонь въ его головѣ бухкотить мовь вульканічна лява, думка женесь мовь скажена, а пальцѣ, сцѣпивши цупко олôвець, женуть по паперѣ зъ краю до краю.

Не дармо то кажуть, що при поспѣшныхъ поѣздахъ лучаесь найбôльше нещасть. Таке саме и зъ олôвцемъ. Въ ша-

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рочна $2.00
До старого краю 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To "SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зъ стороны першои).

заходъ. Тому богато людей не знаючи того, иде за нумеромъ часомъ замѣсть на всхôдъ, иде на захôдъ и тамъ пытаесь за нашими людьми неразъ по цѣлôмъ дни, но на дармо, бо на „вестъ" нѣхто зъ нашихъ не мешкае, всѣ нашѣ люде мешкають на „истъ" на всхôдной сторонѣ мѣста вôдъ Бруклина. Всюды на лямпахъ е написано чи се захôдъ чи всхôдъ. Примѣромъ е на лямпѣ написано E. 72 str., то значить всхôдня 72 ул.; а зновь е написано W. 72, значить: захôдна 72 ул. Avenue (евню) рахують ся также вôдъ всходу на захôдъ. На то кождый приѣжджаючій до Ню Йорку, мусить добре уважати. — Если хто хоче ѣхати до якого небудь мѣсця въ Ню Йорку, а не знае куда, най пришле менѣ почтовый стемпель за 2 ц., Victor Hladyk, 1337 Ave. A, а я ему за дармо напишу все куда мае ѣхати, бо въ Ню Йорку не знае чоловѣкъ кому вѣрити.

* * *

Въ Джерзи Сити суть и такѣ мудрагелѣ, що кажуть, що волѣють ити до жида выпити пiклянку пива, чи що купити, 10 або бôльше блокôвъ, якъ до свого кôлька крокôвъ. Нема що казати — мудрѣ люде.

* * *

— Дня 22. септ. померъ тутъ великій астрольоґъ, д-ръ L. D. Broughton, що напередъ сказавъ день и годину своеи смерти. Дня 22. авг. сказавъ до своеи родины: „я умру 22. септ. о 4-ôй годинѣ рано. Сонце, Сатурнъ и Марсъ будуть въ такôмъ положеню того часу, що я мушу скôнчити, тому уважайте, що нема жадноѝ надѣѣ, та будьте приготованѣ на мôй конець завчасу." Дня 22. септ. умеръ точно о 4-ôй годинѣ рано якъ то напередъ сказавъ. Вôнъ предсказавъ напередъ смерть своему сынови и богато иншимъ.

— Англійска газета „New York Journal" зъ дня 26. септ. пише, що въ Ґутенберґу вôдбулась справа Леопольда Гильснера, жида, що вôдтявъ голову христіяньскôй дѣвчинѣ, абы христіяньску кровь продати до жидôвскои бôжницѣ, котрои жиды потребують при якихсь церемоніяхъ. Уже 15 христіяньскихъ дѣвчатъ було замордованыхъ въ той спосôбъ и по довгôмъ пошукованю зловлено Гильснера, котрого, якъ та газета доносить, пôзнѣйше засуджено на смерть и въ Вѣдни зôставъ повѣшеный.

— Мадярскій писатель Maurus Iokai, 75-лѣтный вдовець, оженивъ ся въ друге зъ 18-лѣтною акторкою. — Приснились старому молодѣ часы!

— William Swartwood зъ Mountain коло Wilkes-Barre, Pa. е батькомъ 25-охъ сынôвъ. Недавно уродивъ ся ему хлопець, котрый е вуйкомъ для дѣтей старшихъ братôвъ.

— Въ Horwalk, Conn. захорѣвъ методискій пасторъ. Его жена въ недѣлю заступила его въ костелѣ, говорила, якъ пише „Journal", знамените проповѣдь, и т. д.

— Въ Вѣдни пущено балюнъ, котрый завадивъ о хрестъ высокого костела, а по трехъ годинахъ вôдорвавъ хрестъ и поплывъ собѣ въ воздусѣ. Двѣ милѣ за Вѣднемъ хрестъ вôдорвавъ ся и упавъ мѣжь людей на торговицю. Коли люде побачили хрестъ и балюнъ у воздусѣ, налякались дуже, гадаючи, що се конець свѣта.

Викторъ Гладикъ.

НОВИНКИ.

Сестричне братство св. Ольги въ Джерзи Сити, Н. Дж.

Мужескѣ братства на американьскôй Руси повставали якъ грибы по дощи, а о организаціи нашихъ рускихъ дѣвчатъ и жѣнокъ мало хто и подумавъ. Доперва въ 1897 р. основало ся сестр. братство им. св. Ольги въ Джерзи Сити. Зъ початку приступило лишь 9 чл., до кôнця року збôльшило ся число до 40. Въ 1898 р. основано 3 филіи въ Бруклинѣ, Ню Йорку и Блюмфільдѣ, число членôвъ взросло въ 1898 до 150. Въ р. 1899 1. октобра число членôвъ выносить 240, бо поприступали дѣвчата зъ Elisabeth-у кôлька, зъ Bayonne и зъ Lodi. Причина розвою лежить въ краснôй цѣли товариства, а то: кожда сестра платить 75 цнт. вступного и 25 цнт. мѣсячного; въ разѣ слабости дôстае по $2.50 тыжнево и на перемѣну сестры вôдвѣдують хору. Посмертне выносить $100. Кожде братство (филія) пренумеруе часопись руску, «Свободу» и розповсюднюе книжочки до читаня. Сестры шанують себе взаимно и жіють въ згодѣ, беруть участь въ чесныхъ забавахъ и пікнікахъ, выступають зъ бесѣдами и декламаціями, многѣ неграмотнѣ учать ся читати и писати, дбають о украшене церкви и вôдъ часу до часу пôдпомагають школу руску. Зарядъ всюда есть автономічный, филіи рядять ся самостôйно и мають свои власнѣ мѣсцевѣ заряды. Цѣлымъ товариствомъ управляе головный зарядъ, що складае ся зъ мѣсцевого священника и касіера-громадянина, а окрôмъ того въ каждôй филіи е оденъ мущина-громадянинъ, що чувае надъ розвоемъ братства. Всѣ грошѣ вплывають до головнои касы въ Джерзи Сити. Въ касѣ е теперь до $500 готôвки. Сестр. товариство мае свои хорошо выпечатанѣ грамоты членьскѣ, свое свѣтло церковне, свои вôдзнаки и свою руско-народну фану, котра наспѣла вже зъ краю и заразомъ зъ америк. фаною стоить надъ 70 дол. По новôмъ роцѣ дасть ся выдрукувати статуты и було бъ розумно, если-бъ зъ часомъ на цѣлôй америк. Руси повстали филіи того жь братства, а въ короткôмъ часѣ можна-бъ купити власный дôмъ и заложити дôмъ еміграційный для рускихъ дѣвчатъ и жѣнокъ.

Милосерный богачь.

Оденъ місіонеръ зголосивъ ся до богача Гавемаера зъ просьбою о пôдпомогу на будову церкви. Богачь выслухавши уважно просьбу, вручивъ місіонерови чекъ на $10.000, а коли місіонеръ вôддаливъ ся, богачь крикнувъ до свого головного управителя цукровнѣ: „пôднести цѣну цукру."

Сколько есть маетковъ въ Спол. Державахъ?

Если бы всѣ маетки, якѣ суть въ Спол. Державахъ, роздѣливъ на рôвнѣ части, то на кожду особу припало бы по $1500.

Чому жиды неразъ выхрещують ся?

Часто можь почути, що той а той жидъ хоче выхрестити ся. Неразъ е причиною любовь, але найважнѣйшою причиною бувае звычайно бізнесъ (интересъ). Въ Россіи велика маса жидôвъ дае ся нѣбы выкрестити, бо яко „православнѣ" могуть тамъ корыстати зо всѣхъ правъ горожаньскихъ, могуть мешкати, де хочуть, а крôмъ того при крестѣ достають вôдъ кресгныхъ кумôвъ „великѣ презенты." Длятого въ Россіи чеснѣ люде обурюють ся на легковажне принимане такихъ „непевныхъ елементôвъ" до церкви православнои, тымъ бôльше, що практика показуе, що жидъ якъ бувъ такъ и дальше е жидомъ и тримае ся талмуда. Въ Англіи е товариство місіонерске, котре выдае міліоны рôчно на навернене жидôвъ на вѣру христіяньску (англиканьску), бо жидъ за грошѣ змѣнить на годину 10 разъ свою вѣру, але лишь на паперѣ, бо въ дѣйсности остае разъ на все „еврейомъ." Въ Ню Йорку тоже суть товариства місійнѣ, котрѣ т. ск. грошми перетягають жидôвъ на вѣру христіяньску, и якъ выказавъ недавно оденъ процесъ, то оденъ жидъ дававъ ся 7 разъ крестити, бо кождо-разовый крестъ добре поплачувавъ ся. За зôбранѣ грошѣ купивъ собѣ салюнъ на 25-ôй улици и дальше вôдправляе „борухи" и шабасуе, а зъ христіянъ смѣе ся въ кулакъ. На тыхъ дняхъ приѣхавъ до Ню Йорку зъ околиць Шенандору оденъ жидъ, сынъ коршмара зъ села Ч., Галичины (кажуть, що выкрещеный въ Америцѣ місіею православною) и закрутивъ голову одной нашой рускôй дѣвчинѣ А. С., родомъ зъ села Жд. запровадивъ еи до россійскои церкви и тамъ ихъ злучивъ россійскій батюшка. Всѣ Русины смѣють ся зъ того всего и вѣщують недалекій конець тôй любови, але батюшка ликуе, бо однымъ замахомъ спасъ двѣ душѣ вôдъ вѣчнои погибели. Недавно оденъ жидокъ, „педляръ", зъ Дрогобыча, зголошувавъ ся до одного зъ нашихъ священникôвъ, що хоче выкрестити ся, но коли довѣдавъ ся, що мусить бодай 4 мѣсяцѣ ходити на науки молитовъ и нашои релігіи, то по жидку слѣдъ загинувъ и бôльше не показавъ ся. Вôнъ хотѣвъ скоро выхрестити ся, абы лишь „бізнесъ" зробити. Тому будьмо осторожнѣ зъ выхрестами.

Повстанцѣ филипиньскѣ не годять ся.

Американцѣ ще разъ спробували переговорювати зъ вôдпоручниками филипиньскихъ повстанцѣвъ, щобъ тѣ пôддали ся, але они вôдповѣли такъ: „Нашъ народъ хоче приняти протекторатъ Сполуч. Державъ. Мы боролись противъ Испанцѣвъ, бо не хотѣли стати кольонѣею. Мы, Филипинцѣ, думаемо, що кольоніяльна адміністрація Сполуч. Державъ буде гôршою, якъ була испаньска, бо Американцѣ не мають навѣть понятя, якъ управляти кольоніями. Коли-бъ Англія хотѣла нами рядити, було-бъ се зовсѣмъ що иншого, бо Англія мае вже выроблену кольоніяльну політику. А вы, Американцѣ, не порозумѣете насъ нѣколи, належите до иншои расы и не маете симпатіи для нашихъ звычаѣвъ, анѣ для нашихъ бажань. Мы знаемо найлучше самѣ, якого намъ треба ряду. Нашъ народъ не може зрозумѣти, чому могучій народъ американьскій хоче насъ здавити мовь хробакôвъ. Знаемо, що можете насъ побѣдити, бо вы богачѣ, а нашѣ жовнѣры не можуть рôвнатись зъ вашими. Если не дôбемось чесного мира, якого бажаемо, будемо боротись за нашь край до самои смерти. Знаемо про кожде ворушене вашихъ войскъ, знаемо зъ газетъ, що дѣе ся въ вашôмъ краю и тому сподѣемось, що въ коротцѣ змѣнять ся погляды вашого народу».

Тверда вѣра!

Чікаґовскѣ Русины не хотять въ жаденъ способъ вѣрити, що ихъ «добродѣй» злопамятный Фридлендеръ бувъ правдивымъ жидомъ, ажь при ревизіи его дому знайшли на пôддашу его шабашевѣ приборы до молитвы: ярмуркехъ, ковоткехъ та цицилысъ и т. д. Теперь невѣрнѣ Томы увѣрили, але за пôзно. Недармо любили его владыка и батюшка, бо той вѣрно служивъ Богу, що суботы бувъ точно въ бôжници, а що недѣлѣ въ церкви.

А. Дубиньскій.

— **Въ справѣ** першого галицко-руского еміґранта пише намъ п. В. Ґамбаль, зъ Олифантъ, Па. якъ слѣдуе: Першимъ галицко-рускимъ еміґрантомъ буде правдоподобно Юрко Кашицкій, зъ Новôсей, пов. Нов. Санчъ. Вôнъ выѣхавъ зъ краю до Америки въ октобрѣ або невембрѣ 1872 року. Бувъ се чоловѣкъ письменный и досыть богатый. Въ своимъ селѣ бувъ раднымъ церковнымъ и громадскимъ. Любивъ жити добре и любивъ товариство, а кромѣ того взявъ ся до бізнесу (мавъ пилу, трачь), що его зруйновало. Попавъ въ довги и мабудь задля встыду пôйшовъ тайкомъ до Америки яко вдовець, въ 45-тôмъ роцѣ житя. Зразу ходили о нѣмъ рôжнѣ поголоски. Казали, що затопивъ ся, що умеръ и т. д., бо треба знати, що тогды ще люде были того переконаня, що до Америки треба за оденъ рôкъ на водѣ плысти. Наконецъ прійшли листы вôдъ него, въ котрыхъ доносивъ, що робить въ Ню Йорку, розносить бѣле (laundry) по домахъ въ кошѣ и за тое дôстае $1.75 денно. Пôзнѣйше робивъ вôнъ также въ Centreville або Bayonn, N. J., а 1881 або 1882 вернувъ назадъ до краю, живъ зъ заробленого гроша и въ 4 або 5 рокôвъ пôзнѣйше померъ. Хто Юр. Кашицкому пôддавъ гадку ити до Америки — годѣ певно знати, здае ся однакъ, що дорадникомъ въ тôй справѣ бувъ ему мѣсцевый корчмаръ Лейба, котрый въ рôкъ по вôдъѣздѣ Юрка и самъ до Америки поѣхавъ, однакъ вôнъ правдоподобно нарадивъ Юрка тамъ ѣхати, щобы перекопатись, якъ въ Америцѣ въ дѣйсности есть. Бôльше про Юр. Кашицкого можна-бъ, здае ся, довѣдатись вôдъ жены его сына Стефана, Тацѣ Кашицкои (сынъ вже померъ). Въ 1873—4 року пойшовъ до Америки Мих. Золякъ, зъ Ганчовы, горлицк. пов., а 1874 або 1875 Илько Пивоварчикъ, зъ Угрина, пов. Нов. Санчъ.

Важне для рускихъ громадянъ въ Elmira, N. Y.

Дня 14. с. м. приѣде до Elmira Heights, N. Y. о. Д. Поливка, а въ недѣлю вôдправить торжественно богослужене, въ мѣсцевôй рускôй церкви, а опôсля полагодить усѣ требы духовнѣ потребуючимъ тыхъ-же.

ленôмъ розгонѣ, не маючи гальмы, загнавъ ся ажь поза границѣ свого шляху и тамъ притупленымъ уже кôнчикомъ спочивъ бѣля каламара.

— Отъ тобѣ и на! — проворкотѣвъ зъ досады Розумовскій — въ самôмъ розгарѣ думки тай таке нещастє! Я казавъ, що лучше писати перомъ а найпрактичнѣйше гусячимъ. Теперь зновь перерванивъ думку... а такъ гарно и складно зачалось! — и вôнъ троха не прослезивсь зъ досады.

Взявъ дрожачою вже рукою перо, замачавъ въ чорнилѣ, перечитавъ написане и продовжавъ. Перомъ уже не йшло такъ гладко. Кôлька разôвъ мусѣвъ перечеркувати слова, а то и цѣлѣ реченя. Те его непомѣрно злобило. За кождою такою похибкою до головы причалювала нова филя вже не вôтхненя а злости, що розплывалась кармазиновыми пятнами по его вылицяхъ, а на чолѣ выдымала жилы въ посторонки. Рѣсною хмарою выбѣгали на его обличе чимъ разъ бôльшѣ кроплѣ поту. Вôнъ зразу обтиравъ ихъ, дальше не втерпѣвъ, скинувъ ковнѣрець, камѣзельку, а тамъ пôдъ столомъ, прикликавши на помôчь одну ногу другôй, постягавъ черевики и завзято силивъ ся писати дальше.

— Хочь бы не знати що, а мушу розпочати — думалось Розумовскому, але чимъ дальше, тымъ могутнѣйше обпановувало его чуте невдоволенє, а тѣ непрошенѣ поты мовь бы ихъ другѣ припрошували въ гостѣ, побôльшались тысячами на его обличю, доки не злучились въ братскихъ обôймахъ та не скотились грубою каплею на цѣнный вступъ повѣсти, писаный чорниломъ, та не вызбыткували величезного «жида», що розлявъ ся по самôй серединѣ.

Такій случай выводить зъ границь терпеливости кождого чоловѣка, хочь бы вôнъ мавъ якъ найбôльше въ собѣ де-що зъ ослячои вдачѣ.

Розумовскій зôрвавсь на рôвнѣ ноги мовь злятый окропомъ, шкирнувъ перомъ объ землю, а плюнувши здорово:

— Тьфу та некъ тобѣ! Що се зô мною сегодня? Чи и теперь ще не доведесь менѣ зачати?

Станувъ середь комнаты, обтеръ рукавомъ зъ лиця пôтъ, що лявъ ся по нѣмъ цюркомъ и хопивсь обѣручь за голову. Она въ него пашѣла, а горячка роздувала еи и вылицѣ мовь ковальскій мѣхъ.

— Треба трохи прохолодитись! — задумалось ему и вôнъ увôйшовъ до другои комнаты, де стояла въ збанку вода и мыйниця. Нахилившись надъ нею и вылявъ повный збанокъ холоднои воды на каркъ. Се помогло. Пройшовъ ся кôлька разôвъ по комнатѣ и хочь горячки великои не було, але за те чувъ въ собѣ утому.

— Що робити? Кинути на сьогодня?

Се досыть смѣле пытанє, завдане собѣ самому и вôнъ не мôгъ собѣ отверто на него вôдповѣсти лишь лице покрылось густѣйшимъ румянцемъ.

— Оно все такъ зразу. Мучишь ся, горишь зô зворушеня, доки не дôбешь ся до самои головнои жилы думки, що опôсля поллесь безъ великихъ заходôвъ. Я-жь зновь не туманиско першій-лѣпшій, щобъ покидати зачате дѣло.

И вôнъ зновь наблизивъ ся до стола, упавъ въ широке, выгôдне крѣсло, поклавъ ногу на ногу, а опершись плечима о поруче, впявъ очи въ стелю, дожидаючи зъ тамтыхъ краинъ вôтхненя.

Въ тôй позѣ выглядавъ мовь той поважный мудрець, що працювавъ кôлька годинъ, а опôсля вôдорвавсь вôдъ роботы, щобъ вôдпочати.

Розумовскій майже про нѣчо въ тôй хвили не думавъ. Вôнъ и не силувавсь дуже втяти тои штуки, бо страхъ побоювавсь, щобъ зъ тои пробы не було такихъ самыхъ наслѣдкôвъ, якъ и перше. Звѣстно, що розплакану дѣтину не втихомиришь крикомъ та такимъ способомъ не зыскаешь въ тôй хвили еи нестощѣвъ и дитячого усмѣху. Треба вôдзыватись до неи лагôдно, любо, обѣцювати що солодкого або яку забавку. Дитя, хочь звôльна, назадъ до насъ наближить ся.

Розумовскій те-жь не хотѣвъ силомôцю рвати думку на свое мѣсце, котра зъ переполоху скрылась въ найдальшу закутину его мозгу, то-жь не выкликувавъ еи до первѣсной роботы, забавляючись тымчасомъ легшими гадками.

Якъ хитрый и проворный чоловѣкъ, державъ въ рукахъ въ поготôвлю оловець, щобъ мовь той ястрôбъ на курку, впасти нимъ сейчасъ на папѣръ, коли думка ласкаво наверне ся. Але думка не спѣшилась. Вже чимало часу уплынуло, Розумовскій пообгрызавъ уже всѣ нôгтѣ у рукъ, зжувавъ майже до половины два оловцѣ, а про думку нѣ слыху, нѣ дыху. Пôдвѣвъ ся. Напивъ ся воды и ставъ крутити папѣроску. Нема то якъ при куреню папироски розводити думы-мріѣ, а ще лячи на софѣ або де тамъ, се просто роскôшь. Ты лежишь, дымець тягнесь зъ устъ довгою ниткою, забуваешь про все окружаюче, а цѣлымъ ествомъ переносишь ся въ незвѣстнѣ свѣты и потапаешь въ пречудныхъ мріяхъ своеи уявы.

Розумовскій чейже-жь знавъ про те, бо-жь и вôнъ звернувъ ся на софу горѣниць, выпускаючи зъ рота клубы сивого дыму. И вôнъ не помылився ся. Въ его уявѣ стали формуватись пречудовѣ образы різличныхъ постатей, мабуть перечитаныхъ уже повѣстей. Вôнъ творивъ ихъ ще на свôй ладъ, додававъ красокъ до темныхъ мѣсць, приказувавъ тымъ духамъ говорити до себе, самъ зъ ними розбесѣдовувавъ ся и любо ему було. Вôнъ куривъ дальше въ тôй неподвижнôй позиціи, лишь деколи, при бôльшôмъ зворушеню, здрôгавъ ся легко, або ноги пôдкидувались въ гору, або били о стѣну. Образы мѣнялись дедалѣ швидко мовь образки въ калейдоскопѣ и вôнъ Богъ знае, доки бы такъ вылежавъ, якъ бы не сильный стукôтъ до передныхъ дверей его помешканя, не пробудивъ его зъ того милого просоня.

Не любо ему було ворушитись зъ мѣсця, але ненавѣстне пукане повторювалось чимъ разъ завзятѣйше. Лѣниво поплѣвсь Розумовскій до дверей, вôдчинивъ ихъ и вôдобравъ вôдъ листоноса письмо. Розрѣзавъ коверту. Було се письмо его колишнього товариша, зъ котрымъ вôнъ ще найчастѣйше видавъ ся. Було тамъ коротко мѣжь иншимъ написано:

«Будь такъ добрый, дорогій товаришу, и приѣдь до мене доконче сыми днями. У мене міліоны роботы. Мушу робити касове справоздане нашого товариства, провѣрювати громадскѣ книжки, а ту ще до того наближаесь испытъ школярôвъ. Та не малу прислугу зробивъ бы ты менѣ, а ще бôльшу громадѣ, якъ бы взявъ ся до ихъ книжокъ, привѣвъ до ладу и провчивъ ихъ де-що въ тôмъ взглядѣ. Ты-жь прецѣнь на тôмъ колись несогôрше розумѣвъ ся. При тôй случайности могъ бы ты прислухуватись вôдповѣдямъ дѣтей на испытѣ, тай побалакали-бъ чимало, а знаешь кôлько у насъ тои дрôбнои народнои роботы. Приѣдь доконче, приѣдь!»

Розумовскій докôнчивъ читати листа, всмѣхнувсь иронічно кутикомъ устъ, кинувъ листъ на стôлъ и усѣвъ до вôдпису. Вôнъ писавъ:

«Товаришу!

Цѣкавый и смѣшный ты зъ своимъ предложенямъ. Невже-жь я якій простый писарчукъ, щобъ мавъ бабратись въ дурныхъ числахъ книжокъ твои громады и гаяти собѣ дармо дорогій часъ на дрôбнички? Такѣ роботы, якъ ось ты менѣ предкладаешь, лишѣмъ людямъ другимъ, що бôльше нѣчо не потрафять лишь перечитати книжку кôлькомъ хлопамъ, счислити имъ книжки та показувати різличного рода дрôбнички, що наводять на чоловѣка сонность и утому. Мы повиннѣ обняти полетомъ своеи думки усю нашу суспôльнôсть и могучимъ словомъ пхнути еи на иншій шляхъ. Гадаю, що именно сеся задача припала менѣ въ участи, а я вѣрный ѣй, старатись буду еи довершити. Якъ разъ теперь працюю надъ обширною повѣстею, въ котрои типахъ приглянесь наша суспôльнôсть мовь у зеркалѣ, то-жь даруй, що за для навалу працѣ зъ тои причины, не поѣду до тебе.»

Написавъ и запечатавъ.

— Муракъ! — выхопилось мимоволѣ зъ устъ Розумовского пôдъ адресою товариша. — Вôнъ гадае, що я сотвореный на те, щобъ закручувати коровамъ хвосты, пôдчасъ коли у насъ література и иншѣ высшѣ науки лежать пустаромъ.

Пôдвѣвсь зъ крѣсла успокоеный подôбнымъ высказомъ, навѣть трохи вдоволеный, бо свято бувъ переконаный, що сегодня чимало напрацювавъ ся. Адже-жь ажь голова въ него розболѣла. Убравсь, сховавъ листь въ кишеню и вийшовъ на мѣсто перейтись и повечеряти.

(Конець буде.)

Братя Русины въ Канадѣ!

Дня 5. падолиста н. ст. буду въ Еднѣ посвящувати церковь. Моя дорога буде слѣдуюча: Ottawa дня 17. с. м., зводтамъ до Winnipeg — тамъ менше больше буду въ четверъ. Если буде потреба затримати ся въ Winnipeg черезъ недѣлю, то зостану до понедѣлка. Въ Winnipeg буду мати Службу Божу въ славяньскомъ костелѣ. Отже тамъ мене Братя Русины будуть могли знайти. Зъ Winnipeg поѣду до Едмонтонъ впростъ и буду въ домѣ католицкои місіи (catholic mission) а зводси ѣду до Едны. Въ Еднѣ забавлю после потребы, а потомъ ѣду впростъ до Princ Albert, Province Saskatcewan и буду въ кольоніи Rosthern. Дальшій порядокъ моеи місіи оголошу въ „Свободѣ" або листовно до водповѣдныхъ кольонѣй. Понеже декотрй удавали ся до краю, щобъ привезти имъ молитвословы, то-жь въ кождой кольоніи можна ихъ буде водъ мене набути.

О. Д. Ф. Поливка.

— **Телефоны** по церквахъ въ Англіи заводять щоразъ больше. Телефоны тй лучать звычайно церкви зо шпиталями або другими подобными заведенями, зводки люде не можуть ити до церкви, але вже и приватнй люде мають получения посредствомъ телефоновъ. Въ той способъ проповѣдь священника проповѣдаючого въ церкви слухають не только тй, що суть въ церкви, але и всѣ тй, що мають полученя телефонічнй. Нашимъ декотрымъ „старшимъ" патріотамъ здали-бъ ся такй полученя, бо неразъ якъ выберe ся бѣдака до церкви на Великдень, то знову ажь на Рождество, се-бъ то за богато не хоче Богу наприкрятп ся.

Подяка.

Отсимъ складаю сердечну подяку рускои громадѣ въ Ansonia, Conn. за даръ $10 зложеный на мои руки на цѣли рускои мисіи въ Канадѣ. Сердечне Спасибогъ.

О. Д. Поливка.

Запросины.

Въ имени рускои громады въ Troy, N. Y. маемо честь умильно запросити всѣ доколичнй Братства, якъ и всѣхъ прочихъ Русиновъ на посвящене нашои водновленои церкви, котре водбуде ся въ недѣлю, дня 5 н. ст. новембра.

Слава Исусу Христу!

О. Несторъ Дмитровъ.
Стефанъ Фринъ.
Стефанъ Ропчковскій.

— **Дня 29.** октобра с. р., въ недѣлю, водбуде ся въ нашой церкви торжественне посвячене рускои фаны нашого сестричного братства им. св. Ольги, на котре то торжество маемо честь запросити всѣхъ Американьскихъ Русиновъ такъ мѣсцевыхъ якъ и замѣсцевыхъ, такъ поодиноко якъ и братства. По посвяченю водбудуть ся вечеринки въ однойдо того призначеной сали.

Jersey City, N. J. 8. октобра 1899.

Голов. Выдѣлъ Братства.

Оголошене.

Въ гали школьного будынку въ Mayfield, Pa. водбуде ся дня 21. октобра 1899, въ суботу вечеромъ, о 8-ой годинѣ, на доходъ рускои читальнѣ и школы майфильдскои, представлене аматорске, шутки зо спѣвами въ 6 вотслонахъ: «ЯКЪ КОЗАМЪ РОГИ ВЫПРАВЛЯЮТЬ». По театрѣ забава зъ танцями. На той дуже забавный вечеръ, запрашае своихъ братей, знакомыхъ, сусѣдовъ тай почтенныхъ гостей дуже умыльно.

. Комитетъ.

Програма

представленя аматорского дня 21-го октобра 1899 въ Майфильдъ, Па.
„Якъ козамъ роги выправляють"
шутки съ спѣвами въ 6 вотслонахъ.
(Вольный переводъ изъ Шекспировой драмы — Федьковича.

ОСОБЫ:

Катря } . . . Текля Ховаиьска,
Олена } (дѣвчата у Заставнѣ.) В. Гела,
Ксеня } . . . Марія Ховаиьска,
Теодоръ Лаховоля, ихъ отець, А. Шлянта,
Стефанъ } (пароб. у Заставнѣ). А. Трембачь,
Иванъ } М. Фурганъ,
Василь Недобрюкъ, паробокъ, А. Гела,
Димитрій } (его родичѣ). Г. Дзвончикъ,
Векля } Марта Шлянта,
Грицъ, его слуга, . . . Иванъ Гиря,
Дружба 1-шій . . . . Петро Корба,
Дружба 2-гій . . . . Петро Гузей,
Дѣдъ . . . . Стефанъ Пейко.

Весѣльнй гостѣ и музыки. Дѣе ся то въ Теодоровой, то въ Дмитровой хатѣ, то на улици у Заставнѣ.

Передъ розпочатемъ заспѣвае хоръ майфильдскій гимнъ америк. „My Country". По 1-шомъ актѣ декламація „Мои думки", Марія Мусива. По 2-гомъ актѣ „дуетъ" малорускихъ пѣсней: Варвара Гела и Марія Ховаиьска. По 3-омъ актѣ монологъ „Жидъ въ судѣ", Иванъ Гиря. По 4-томъ актѣ хоръ „Я въ чужинѣ загибаю". По 5-томъ актѣ декламація, Анна Крохта. По театрѣ забава зъ танцями.

Шукае посады.

Оденъ молодый, 23-лѣтный церковный пѣвець, пошукуе мѣсця. Мае вонъ краснй свѣдоцтва зъ дяковского института въ Перемышли, въ Галичинѣ, а хто-бъ побажавъ мати его въ громадѣ за дяка, най пише на адресъ:

Dmytro Galenda,
417—419 W. Centre Str.
MAHANOY CITY, PA.
11—9

Де-що цѣкавого.

— Въ Норвегіи только тая дѣвчина може выйти замужь, котра въ школѣ здасть испытъ зъ вареня, шитя и пряджения. На Руси дѣе ся противно. Неразъ дѣвчина выйде замужь и навѣть нещасливои зупы картофлянои або голого борщу не вмѣе зварити, то-жь не дивно, що потому мужь доучуе свою любу супругу пястуками або лопатою, бо вчить, якъ мае нею орудувати. Тому возьмѣть собѣ до серця ту перестрогу многй американьско-рускй дѣвчата и завчасу вчѣть ся варити и порядокъ въ хатѣ и коло себе тримати, убирайте ся чисто и густовно, вчѣть ся письма, то и добрый женихъ скорше знайде ся.

— Четверта часть всѣхъ редакторовъ (выдавцѣвъ газетъ) въ Европѣ була оскаржена о образу «маестату». Щасте, що нашъ редакторъ «Свободы» въ Америцѣ и то ще въ самой «серединѣ свѣта», далеко водъ краевыхъ «прокураторовъ», бо бы цѣлои пренумераты не выстарчило на покрыте коштовъ процесовыхъ из-за образы маестату. Що до Америки, то ч. Мекінлей, хоть е «величествомъ», то поза очи и въ газетахъ можна его обсмарувати и порядно выганьбити, а навѣть и пястукомъ погрозити або пальцемъ въ чоботѣ накивати, однакъ вонъ зъ того собѣ нѣчо не робить и нѣкому процесу о образу маестату не выточуе, бо Американець мудрый хлопъ, вонъ знае, що якъ мае повну кишеню грошей, то и мае «величество» и славу, а якъ нема цента въ кишени, то самъ гоноръ не спасе его водъ бѣды!.. Но если-бъ хто п. президента або и пайбѣднѣйшого Американця образивъ въ очи и особисто, то розумѣе ся, тогдѣ зостане оскарженый передъ судъ! Теперь намъ ясно, чому ч. Мекінлей нѣкому зъ редакторовъ, анѣ нашой «Свободѣ» не выточивъ процесу.

— Найбогачше мѣсто въ Нѣмеччинѣ е Гамбургъ, бо тамъ 136.872 горожанъ платить доходовый податокъ, а треба знати, що тамъ, если хто мае на рокъ менше доходу нѣжь 900 марокъ, то е вольный водъ податку. Въ Австро-Угорщинѣ дѣе ся противно. Хто е богатый, той майже вольный водъ податку, а за те бѣдный мужикъ, щобъ хоть мавъ сѣрачину та порожну бочку зъ квасу, то вже зліцитують здекуційники и въ коршмѣ заставлять.

СМѢШНЕ.

МАЙСТЕРЪ И ЧЕЛЯДНИКЪ ШЕВСКІЙ.

Майстеръ: — Встыдай ся Петре, вѣчно довбати пальцями въ носѣ?

Челядникъ: — Но а чимъ же маю довбати? та чей ногами до носа не досягну!

ЗДЕКУЦІЙНИКЪ ПОРАДИТЬ.

Оденъ хлопець бавивъ ся грошими и припадково ликнувъ десятьцентовку. Батько зо злости хотѣвъ вытрѣпати сынка, але на щасте, бувъ у нихъ тогды оденъ студентъ и той каже:

— Батьку, успокойте ся, закличте здекуційника, а вонъ не только грошь, але душу зъ хлопця достане.

Старый усмѣхнувъ ся и вже не каравъ хлопця.

ПРОФЕСОРЪ И КАНДИДАТЪ НА ЛѢКАРЯ.

Професоръ завдавъ одному кандидатови медицины, абы вычисливъ всѣ средства (лѣкарства), котрй выкликують великй поты у слабого. Коли кандидатъ вычисливъ всѣ можливй средства, професоръ знову запытавъ его, якихъ лѣковъ вонъ бы уживавъ, якъ бы тамтй всѣ не помогли?

— Дуже легко я бы собѣ порадивъ — водповѣвъ кандидатъ — бо бымъ пацієнта выславъ до васъ на екзаменъ, а той выздоровѣвъ бы сейчасъ, бо всѣ можливй поты вышли-бъ на верхъ.

ПОЧТОВА СКРИНКА.

И. Г. въ Н. — Зъ парады Дюйого въ Ню Йорку найбольше суть вдоволенй салюністы, готельничѣ и реставраторы. Повѣдають, що гостѣ пропили и пропили за той часъ 5 міліоновъ дол., бо чужихъ людей прибуло надъ два міліоны.

Непотѣшимый вдовець. — Если жалоба по женѣ вже скончила ся, а другій разъ женити ся не хочете, то купѣть собѣ за пару доляровъ музичну „баксу", а якъ покрутите корбою, то она вамъ заграе и такъ васъ потѣшить.

Чорноморскѣ степы.

Єсли хто Украиною подорожуе на полудне и поступить на степъ понизше Єкатеринослава, побачить заразъ велику рôжницю межи степомъ украиньскимъ а степомъ чорноморскимъ. Сей послѣдный есть то степъ нагій, безлюдный, бездеревый, котрый по-надъ Чорне море сотки миль простягае ся.

Лѣтомъ, коли пестрѣ цвѣты весняні вже вôдъ первшихъ днѣвъ мая изсохли и счезли, представляе ся образъ тои одностайнои безмежнои площѣ дуже сумнымъ и утомляючимъ око. Дикѣ голубы, що безперестанно по-надъ гостинець пôдлѣтають, малѣ скачучѣ суслики и пустиннѣ яструбы, плаваючѣ высоко въ воздусѣ, суть майже одными живучими творами въ просторыхъ рамахъ того мертвого степового образа.

Чоловѣкъ тутъ ще не ставъ ся паномъ степу; просторѣ области землѣ суть еще тою самою майже неткненою землею, якою були передъ вѣками.

Немногѣ осады лежать звычайно по-надъ рѣками, котрѣ въ лѣтѣ высыхають; въ серединѣ степу нема майже зовсѣмъ нѣякои воды.

Межи Днѣпромъ а Єлисаветгородомъ подыбуемо въ степу маленькѣ домики. Они збудованѣ зъ того бѣлого каменя, утвореного зъ безчисленныхъ дрôбненькихъ мушльокъ, котрый тутъ передъ вѣками лежать на днѣ моря; бо сей степъ бувъ колись покрытый. Тотѣ домики, зъ своими тростинными оплотами и неминучими бузьчиными гнѣздами на даху, суть для подорожного зъ пôвнôчныхъ сторôнъ цѣкавою появою. Окôлъ тыхъ мешкань не есть оживленый анѣ огородомъ анѣ деревомъ, анѣ навѣть корчемъ.

Дальше на полудне вже и тыхъ домикôвъ не видати; поселенцѣ степу живуть въ землянкахъ, т. с. хижахъ зъ землѣ утвореныхъ.

Однако-жъ, мимо рѣдкого населеня, сей край вôдставляє до пристаній Чорного моря богато пшеницѣ; отже-жъ не можемо сумнѣвати ся о великôй плодовитости землѣ чорноморскихъ степôвъ.

Годоване коній, рогатого товару и овець помножило ся дуже значно. Тысячнѣ стада волôвъ и коровъ, численнѣ табуны коній, череды тонко-вовнистыхъ овець вкрывають степовѣ пасовиска. Ще передъ стома роками були тѣ степы дикою пустарою, зарослою высокимъ буряномъ и перекотиполемъ, на котрôй ледве находило ся яке людске жилище, а нынѣ?.. Нынѣ степъ вкрытый сѣтію желѣзниць и цвѣтущими мѣстами, а Одесса, котра передъ 100 роками мала немного убогихъ рыбацкихъ хатъ, стала ся великимъ богатымъ мѣстомъ.

Людность чорноморскихъ степôвъ есть мѣшаниною рôжнородныхъ племенъ. Суть тамъ Россіяне, Поляки, Вôрмене, Молдаване и Цыганы; однакъ кореннымъ народомъ и головною народностію сего краю суть Русины. Се населене повстало изъ збѣговиска рôжнородныхъ людей. Переступники закона, лякаючи ся заслуженои кары, шукали въ степу схоронища. Бурлаки безъ пашпорта, скитаючѣ очайдухи, волокиты всякого рода находили въ степу гостинный приютъ и безпечну охорону. Зъ всѣхъ сторôнъ Россіи, особливо зъ Украины, приходили сюда численнѣ громады людей, мужики и невѣсты, зъ косою або зъ серпомъ на зарôбки. Часомъ оставляли жителѣ цѣлыхъ селъ свою рôдну сторону, зъ всѣмъ своимъ майномъ, и переносили ся на степъ. Робôтники находили тутъ для себе роботу, а збѣгцѣ схоронище. Посѣдателѣ землѣ не пытають ся въ степу про пашпортъ, або про минувшôсть робôтника, а прійма̂ють радо кождого, хто лишь нагодить ся, бо тутъ за мало рукъ до працѣ.

Зборищемъ робôтникôвъ, котрѣ весною прибувають на степъ, суть корчмы въ бôльшихъ свободахъ. Цѣкавый образъ представляе слобода така, имено въ недѣлю. Просторый майданъ межи церквою а корчмою и найблизшѣ улицѣ суть затканѣ мужиками, невѣстами и дѣтьми, котрѣ, утомленѣ ходомъ, купками сидячи вôдпочивають.

Межи робôтниками суть такѣ, котрѣ пôзнои осени зъ зарôбкомъ назадъ домôвъ вертають, щобы зъ весною знову сюда прійти. Але межи ними подыбують ся також люде закопченѣ, замазанѣ, зледащѣлѣ, зъ розбишацкими лицями; суть то безсомнѣнно люде, що прійшли въ суперечку зъ законами. Межи тыми купками увивають ся окомоны и дѣдичѣ, и обзирають наймитôвъ; тутъ торгують и сперечають ся о цѣну денпои роботы, тамъ окомонъ прихвалюе свого пана, инде добивають торгу; знову въ иншôмъ мѣсци цѣлѣ товпы забирають ся въ походъ и идуть на мѣсце свого призначеня. По цѣлôмъ майданѣ натовпъ и стискъ, галасливѣ поклики и верескливѣ крики. Зъ корчмы добувае ся „вѣвкане“, музыка и спѣвы, часто-жъ проклоны, галасоване и сварня.

* * *

Цѣкавою и важною особою въ степу чорноморскôмъ есть чабанъ (вôвчарь). Годоване овець становить тутка немале жерело приходу. Тутешнѣ степы мають всьо, що треба, для дохôдного годôвлѣ овець: широкѣ просторы, товстѣ пасовиска, сухій теплый климатъ и коротку зиму.

Зъ того выходить, що удалый чабанъ тутка цѣнить ся высоко. Чабаны творять окрему клясу людности. Майже черезъ цѣлый рôкъ волочать ся они по степу зъ своими чередами, вôддаленѣ вôдъ людского товариства. Вôдвага и рѣшимôсть суть конечнѣ прикметы доброго чабана. Не рѣдко лучають ся въ степу тяжкѣ пригоды, якъ н. пр. степовый огонь або снѣжницѣ, въ котрыхъ черезъ неопытнôсть пастуха цѣла череда може пропасти. Досвѣдченый чабанъ, скоро спостереже пожежу въ степу, пôдпалюе заразъ недалеко череды суху траву на степѣ, але такъ, щобы поломѣнь не пшла на череду, лишь въ противну сторону. Коли спорe мѣсце выгорить, тогды заганяе вôнъ на те вже безпечне мѣсце свою череду и дожидае способнои хвилѣ, щобы еѣ дальше погнати.

Якъ поглянути на такого чабана, котрый вôдъ головы до нôгъ закутаный въ овечу кожу, стоить нерухомо, спираючи ся на свою довгу палицю пастушу, а кудлатѣ псы вôвчарскѣ лежать ему у нôгъ, то здае ся, що то сторчить яке монгольске божище зъ старинного свѣта.

* * *

Степъ чорноморскій не подае въ своѣй сумнôй одностайности майже нѣякои розмаитости, на котрôй бы око могло спочити: якъ далеко зôръ засягне, не видати анѣ дерева, анѣ корча, анѣ людского мешканя. Буває гдесь-колись, що побачимо управлене поле, и зъ того догадуемо ся, що тутъ живуть люде; але вôдтакъ знову не видати нѣчого тôлько безмежный сѣро-зеленый степъ.

Буває також, що середъ степу побачимо здалека взносячій ся дымъ, и учуемо коване клевця; суть то бурлакуючѣ цыганы, що на своихъ неустаючихъ вандрôвкахъ, въ переходѣ черезъ степъ, зупинили ся тутка на короткій часъ.

На далекôмъ видокрузѣ замаячить часомъ проходяче стадо рогатои худобы, або долетить блеяне овець, хочь череды не бачишь. Часто подорожному промкне ся попередъ очи высока могила, а на еи вершку грубо зъ каменя вытесана „баба“, помянникъ еще зъ могольскихъ або и давнѣйшихъ часôвъ.

Коли зближаємо ся до берегôвъ Днѣстра, спостерѣгаемо, що число управныхъ пôль множить ся, и що тутка подыбують ся вже гдекакѣ великѣ слободы, рôвно якъ надъ Ингульцемъ, котрый недалеко Херсона до Днѣпра входить.

Найстрашнѣйшимъ нещастемъ сихъ сторôнъ есть саранча. Якъ тяжка, громоносна, сонце затемняюча хмара, летить саранча въ скорôмъ летѣ въ просторѣ однои верствы, несучи спустошене и голодъ. Дзвони дзвонять, выстрѣлы гукають, всьо, що жіе, выбѣгае зъ косами, серпами и лопатами; люде пôдносять бренькôтъ и крикъ неописаный, щобы лишь тоту бѣду вôдъ своихъ пôль вôдогнати. Але дарма. Зъ шумомъ спускають ся летомъ стрѣлы цѣлѣ плахты тыхъ поганыхъ насѣкомцѣвъ на землю и вкрывають поля лавою, часто на кôлька цалѣвъ и бôльше грубою. По годинѣ перемѣняе ся пшеничный ланъ, кукуруд̂за, огородъ, взагалѣ все поле, поросле рослинностію, въ правдиву пустыню, — анѣ одного колоска, анѣ однои билинки на нѣмъ не бачишь.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.